

היינו כחולמים – על חזרתו בתשובה של "אם הבנים שמחה"

בין יום השואה ליום העצמאות תשע"ד

ירמיהו פרק כז

(כא) כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַכֹּלִים הַנּוֹתְרִים בַּיַּת יְקִנֹּק וּבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם :
(כב) בְּבִלָּה יִבָּאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתֶם נְאֻם ה' וְהַעֲלִיתִים וְהִשִּׁיבְתִים אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה :

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד ב

רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה, דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל, דאמר רב יהודה: כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר: (ירמיהו כ"ז) בבליה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'.
אמר: איזיל ואשמע מיניה מילתא מבית וועדא,
והדר אפיק אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב יהודה: היה עומד בתפלה ונתעטש - ממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל; ואומר: רבונו של עולם, יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים, גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו בחיינו, ובאחריתנו רמה ותולעה; ומתחיל ממקום שפסק.
אמר ליה: אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה - דיי.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מא עמוד א

רבי זירא הוה קא משתמיט מדרב יהודה... אמר: איזיל ואשמע מיניה מילתא, ואיתי ואיסק.
אזל אשכחיה דקאי בי באני, וקאמר ליה לשמעיה: הביאו לי נתר, הביאו לי מסרק,
פתחו פומייכו ואפיקו הבלא ואשתו ממיא דבי באני. אמר: אילמלא באתי אלא לשמוע דבר זה - דיי.

תוספות מסכת כתובות דף קי עמוד ב

והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליהרר בהם ולעמוד עליהם.

שו"ת המהר"ם מרוטנבורג:

ובלבד שיהא פרוש מכאן ואילך ויזהר מכל מיני עון ויקיים כל המצוות התלויות בארץ, שאם יחטא שם בארץ ישראל יענש יותר מכל עבירות שיחטא בחוצה לארץ, כי השם דורש אותה תמיד ועיני השם בה והשגחתו תדיר. ואינו דומה המורד במלכות בפלטין למורד מרחוק חוץ לפלטין, והיינו 'ארץ אוכלת יושביה היא' (במדבר יג לב), וכתוב נמי 'ולא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי [אשר לפניכם] (ויקרא יח כח), לפי שמקיא עוברי עבירות, ועל כן ארץ ישראל עכשיו שממה היא ואין בה עיר מוקפת חומה כשאר מדינות, ואותם שהולכים לשם ורוצים לנהוג בה קלות ראש בפחזותם ולהתקוטט שמה, קורא אני אליהם 'ותבואו ותטמאו את ארצי'. אבל מי שהולך לשם לשם שמים ומתנהג בה בקדושה ובטהרה אין קץ לשכרו".

אם הבנים שמחה, עמ' קנו:

וגם מה שהביא ה"מגילת אסתר" מרב יהודה בכתובות השיגו עליו גדולי עולם – היעב"ץ בסידורו, שזה היה רק הסלקא דעתך דהש"ס

גם מה שהביא מתשב"ץ הקטן... ומכח דברים אלו קרא בחיל שלא ליתן יד אל בוני הארץ דזמן הזה בכל שום וחניכא דאית להו, תמהני עליו בזה. הלא רבינו השל"ה הביא דברי רבינו חיים שבתוספות וכתב עליו "דדברי רבינו חיים הם דעת יחיד (ועיין מהרי"ט שכתב על דברי תוספות אלו שלא מדברי התוספות הם אלא מאיזה תלמיד טועה ודחאו מההלכה) וגם לא מסתבר טעמיה דעל זה נאמר "צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם"... וגם כבר הבאתי בפתיחת הספר את דברי הגאון הקדוש ר' יושעלע קוטנער בשו"ת ישועות מלכו שכתב על דברי התשב"ץ הללו בשם המהר"ם מרוטנבורג בזה"ל: "ומה שחשש מהר"ם מרוטנבורג הוא מחמת חשש דברים וחסרון פרנסה, גם מפני המחלוקת שהיתה אז, כידוע שבזמן המהר"ם מרוטנבורג היה... משה תיקי, שנתעורר עוד הפעם המחלוקת אודות הספר "מורה נבוכים"... ואם כן בזמן הזה שנשתנה ב"ה לטובה הן בסכנת הדרכים והן מצד טבעיית, ודאי הוא מצוה גדולה, עכ"ל.

שם, עמ' כא

ואודה על האמת ואזכיר את חטאי שגם בעיני היה לנמאס המפעל הזה של בנין הארץ מחמת ששמעתי כן מהרבה חרדים סתם, ונשרש בלבי כך ולא התעניינתי בזה כלל כי טרוד הייתי בגירסא בלימוד התלמידים ולחבר חיבורים בגפ"ת ובשו"ת להשיב לכל שואל בדבר ה'. ורק אחר שלקיני בגלות החל הזה עייני בהלכה זו והאיר ה' עיני שטעות היתה בידי וביד אשר התנגדו לזה. ואני מודה ואומר, כמו שמצינו בש"ס מרבא ומכמה גדולי חכמינו ז"ל, שהודו ואמרו: דברים שאמרתי לכם – טעות היו בידי ומודים דרבנן היינו שבחייהו

שם, עמ' רו

וכמונו היום שטעמנו טעם של אמנו החורגת בארצות הגולה במידה היותר גדולה די והותר על ידי כוס התרעלה ששמה לפנינו בימים אלה הכל מלוכות אירופה... אין ספק שכל יליד ישראל יעור משנתו ותתחזק בו השאיפה והגעגועין אחר אמו הנכונה והאמיתית, שהיא ארצנו הקדושה, ולא ירצה להישאר עוד פה בגולה... אך יש להתיירא שאחר שישקטו הגזירות בעזה"י וישובו ארצות הגולה לאיתנם הראשון ויהיה עת מנוחה והשקט לישראל – אז שוב יסתפקו במצבם הראשון להישאר עוד בגולה ומה גם אם ימצא להם פה איזה עיסק טוב ופרנסה טובה שוב ינחמו על ידי אמתלאות שונות להתקשר שנים עם אימם החורגת ולבגוד עוד הלאה באמם האמיתית שהיא ארץ ישראל, ובאופן שישטו את עצמם שאמם החורגת תיטיב להם עתה מאז ויפלו שום בחסרונם הישן להסיח דעתם מארץ ישראל.

הרב י"ד סולובייצ'יק, "קול דודי דופק"

לפני שמונה שנים, בעצם ליל בלהות מלא זוועות מיידנק, טרבלינקא ובוכנוולד, בליל של תאי גז וכבשנים; בליל של הסתר פנים מוחלט, בליל שלטון שטן הספקות והשמד, אשר רצה לסחוב את הרעיה מביתה לכנסייה הנוצרית; בליל חיפושים בלי הרף ובקשת הדוד - בליל זה גופו צץ ועלה הדוד. האל המסתתר בשפירר חביון הופיע פתאום, והתחיל לדפוק בפתח אוהלה של הרעיה הסחופה והדווייה, שהתהפכה על משכבה מתוך פרפורים וייסורי גיהינום. עקב ההכאות והדפיקות בפתח הרעיה עטופת אבל, נולדה מדינת ישראל!